

«Τοπική Ανάπτυξη και Τοπική Επιχειρηματικότητα»

Βασικές έννοιες επιχειρηματικότητας

20.10.2025

Διαλέξεις στο πλαίσιο του μαθήματος

«ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ»

Ε' Εξάμηνο

Ακαδημαϊκό Έτος 2025-2026

ΠΑΝΤΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Τμήμα Οικονομικής και
Περιφερειακής Ανάπτυξης

Δρ. Δημήτρης Ιεραπετρίτης,
Μέλος Ε.ΔΙ.Π. Τ.Ο.Π.Α.

Θέματα συζήτησης

A. ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

1. Κίνητρα για επιχειρηματικότητα
2. Κοινωνικοί παράγοντες που ενισχύουν την επιχειρηματικότητα
3. Εμπόδια στην επιχειρηματικότητα
4. Επιχειρηματικότητα και Αποτυχία
5. Η Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα

1. Κίνητρα για επιχειρηματικότητα

1.1 Κίνητρα ανάγκης και ευκαιρίας

Επιχειρηματικότητα ανάγκης:
Ώθηση προς τη επιχειρηματικότητα

Επιχειρηματικότητα ευκαιρίας:
Έλξη από την επιχειρηματικότητα

Επιχειρηματικότητα
ευκαιρίας

Επιχειρηματικότητα
ανάγκης

1.Κίνητρα για επιχειρηματικότητα

1.1 Κίνητρα ανάγκης και ευκαιρίας

Κίνητρα Ανάγκης

- **Οι αρνητικοί εξωτερικοί παράγοντες** που ωθούν κάποιους στην ίδρυση μιας επιχείρησης ως μοναδική διέξοδο απασχόλησης, αποτελούν τους παράγοντες ώθησης (push factors).
- Αυτοί οι παράγοντες συνήθως συνδέονται με κάποιο χαμηλό επίπεδο ικανοποίησης και περιλαμβάνουν **ανεργία, αδυναμία προαγωγής, επαγγελματική ανασφάλεια, η δυσαρέσκεια για την προηγούμενη απασχόληση, το μη ευέλικτο ωράριο εργασίας, η έλλειψη οικονομικών πόρων επιβίωσης κ.α.**

1.Κίνητρα για επιχειρηματικότητα

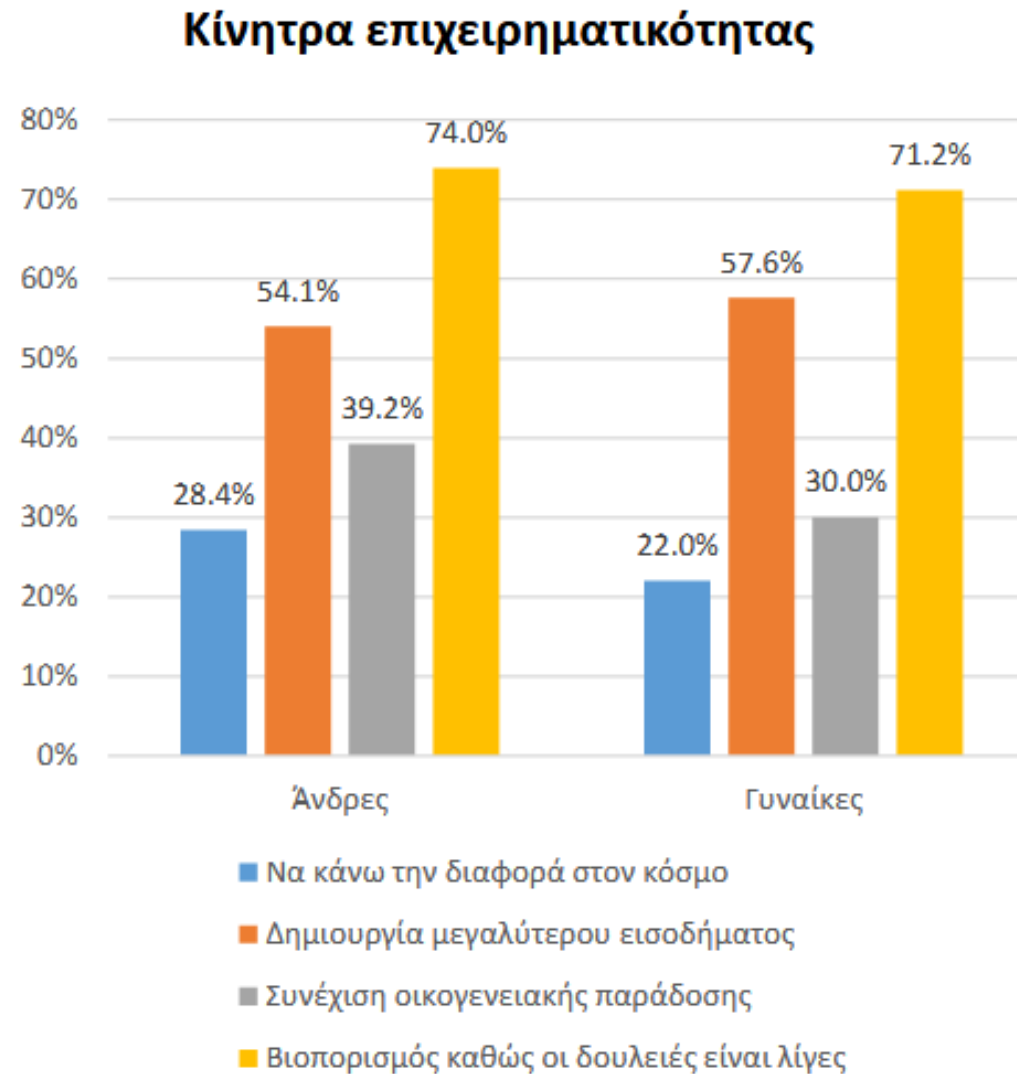
1.1 Κίνητρα ανάγκης και ευκαιρίας

Κίνητρα Ευκαιρίας

- **οι θετικοί εξωτερικοί παράγοντες** που συνδέονται με την ελκυστικότητα κάποιας επιχειρηματικής ιδέας και την πεποίθηση ότι αυτή η νέα δραστηριότητα θα προσφέρει μεγαλύτερες υλικές και άυλες απολαβές στον επιχειρηματία ονομάζονται παράγοντες προσέλκυσης (pull).
- Παράγοντες προσέλκυσης αποτελούν επίσης η ανάγκη για προσωπική επιτυχία, η ανάγκη για ανεξαρτησία, η ανάγκη για αξιοποίηση των διαθέσιμων γνώσεων, ικανοτήτων και δεξιοτήτων, η πεποίθηση της εξασφάλισης κερδών και κατ' επέκταση πλούτου κ.α.

1.Κίνητρα για επιχειρηματικότητα

1.1 Κίνητρα ανάγκης και ευκαιρίας

1.Κίνητρα για επιχειρηματικότητα

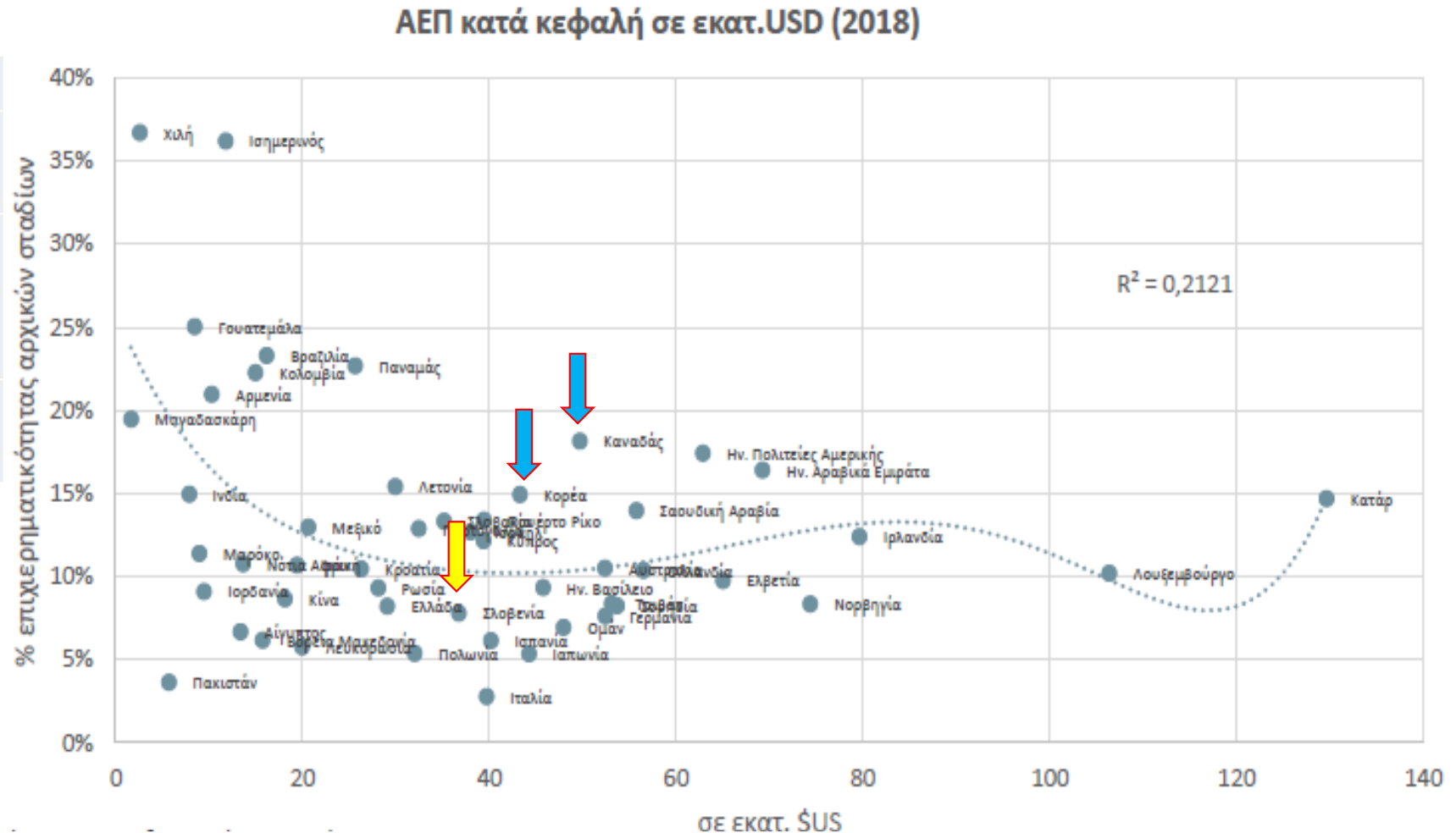
1.1 Κίνητρα ανάγκης και ευκαιρίας

1. Χαμηλό ΑΕΠ → υψηλή επιχειρηματικότητα

2. Περισσότερες ευρωπαϊκές κάτω από το «κύμα».

3. Κορέα - Καναδάς - ΗΠΑ πάνω από το «κύμα» λόγω καλύτερων υποδομών και επιχειρηματικού περιβάλλοντος

4. Κινητικότητα επιχειρηματικότητας σε Λατινική Αμερική

- Χώρες υψηλού εισοδήματος: Πιο εύκολη για επίδοξους επιχειρηματίες η πρόσβαση σε χρηματοοικονομικούς πόρους και εργαλεία απαραίτητα για την υλοποίηση ενός νέου εγχειρήματος.
- Χώρες χαμηλού εισοδήματος: Ισχυρότερο κίνητρο η ανάγκη λόγω έλλειψης εναλλακτικών πηγών εισοδήματος.
- **Συμπέρασμα:** Οι χώρες υψηλού εισοδήματος τείνουν να έχουν χαμηλότερα επίπεδα επιχειρηματικότητας αρχικών σταδίων, ενώ στις χώρες χαμηλού εισοδήματος μπορεί ανάλογα με την ένταση των παραπάνω παραγόντων, ο δείκτης να κινείται από πολύ χαμηλά έως πολύ υψηλά, σε συνδυασμό και με την ευκολία έναρξης και ανάπτυξης επιχειρήσεων σε κάθε χώρα

2. Κοινωνικοί παράγοντες επιχειρηματικότητας

1. Όλα τα ανωτέρω κίνητρα επιχειρηματικότητας αναφορικά με την απόφαση του εν δυνάμει επιχειρηματία, συνδέονται και με μια **σειρά παραγόντων του πολιτισμικού υποβάθρου**:
 - Την κουλτούρα του
 - Τα προσωπικά και οικογενειακά του βιώματα
 - Τα πρότυπα του κοινωνικού περιβάλλοντος (π.χ. Αμερικανική κουλτούρα και «δεύτερη ευκαιρία»)
2. **Το εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας**, την εκπαίδευση και τις δεξιότητες που καλλιεργεί, την παρουσία εκπαιδευτικών ιδρυμάτων κ.α.
3. **Το θεσμικό περιβάλλον** και τις κυβερνητικές πολιτικές
4. Τη δυνατότητα πρόσβασης σε **χρηματοοικονομικούς πόρους**

2. Κοινωνικοί παράγοντες επιχειρηματικότητας

Σχήμα 2.4: Κοινωνικοί παράγοντες που επηρεάζουν την επιχειρηματική πρόθεση

2. Κοινωνικοί παράγοντες επιχειρηματικότητας

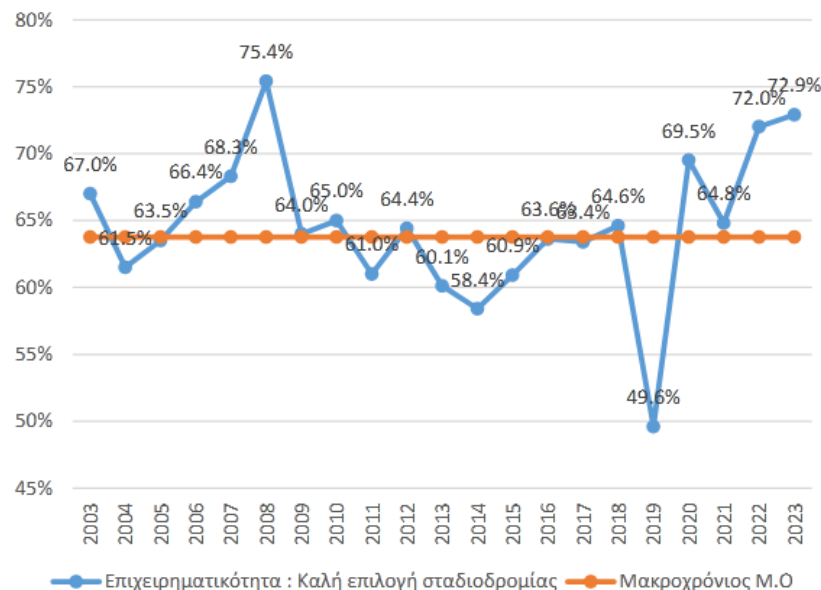
Η οικογένεια επηρεάζει τα παιδιά, κυρίως μέσω τριών παραγόντων:

- α) τη **γενετική κληρονομιά**
- β) την **παροχή πόρων**
- γ) την **εκπαίδευση-κοινωνικοποίηση**

2. Κοινωνικοί παράγοντες επιχειρηματικότητας

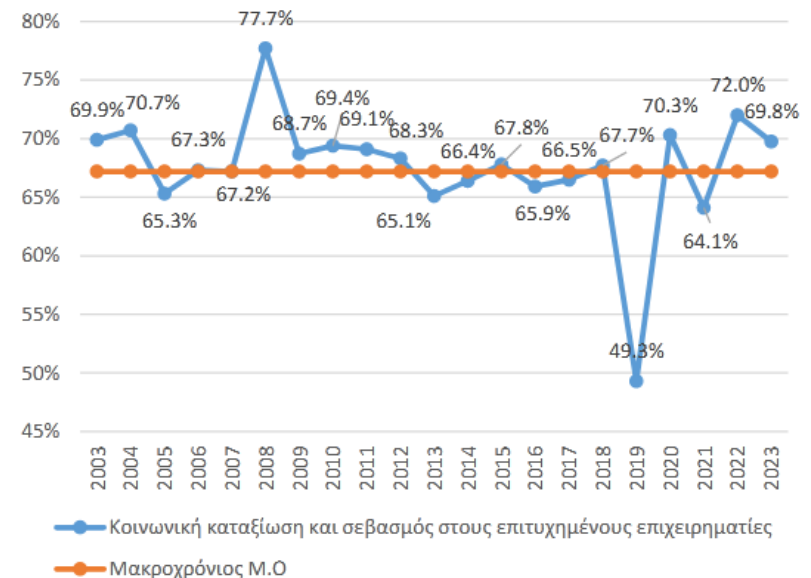
72,9% δηλώνει ότι η επιχειρηματικότητα αποτελεί καλή επιλογή επαγγελματικής σταδιοδρομίας...

Πηγή: GEM, Επεξεργασία στοιχείων: ΙΟΒΕ

Κοινωνικά πρότυπα

69,8% δηλώνει ότι οι επιτυχημένοι επιχειρηματίες αντιμετωπίζονται με σεβασμό και καταξίωση στη χώρα...

2. Κοινωνικοί παράγοντες επιχειρηματικότητας

Η κουλτούρα μπορεί να επηρεάσει την κλίση των ανθρώπων προς την επιχειρηματικότητα κυρίως **μέσω τριών μηχανισμών**:

α) **εάν το πολιτιστικό περιβάλλον** στο οποίο μεγαλώνει κάποιος **είναι ευνοϊκό για την επιχειρηματικότητα**, θα οδηγήσει στην ανάπτυξη συγκεκριμένων ψυχολογικών χαρακτηριστικών που **μπορούν να έλξουν τους ανθρώπους προς στην επιχειρηματικότητα**.

β) **όσο πιο ευνοϊκή είναι η κουλτούρα προς την επιχειρηματικότητα**, τόσο περισσότεροι άνθρωποι θα έχουν την τάση να την επιλέξουν ως σταδιοδρομία, επειδή είναι **κοινωνικά αποδεκτή ως επιλογή καριέρας**.

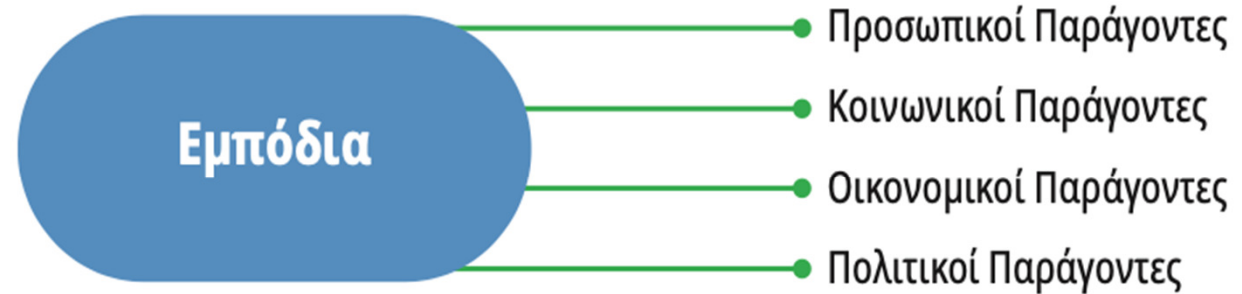
γ) **Όταν η κουλτούρα δεν είναι ευνοϊκή για την επιχειρηματικότητα**, άτομα που έχουν **διαφορετικές προσωπικές αξίες** μπορεί να ωθηθούν σε επιχειρηματική δράση.

2. Κοινωνικοί παράγοντες επιχειρηματικότητας

Η εκπαίδευση στην επιχειρηματικότητα έχει σκοπό:

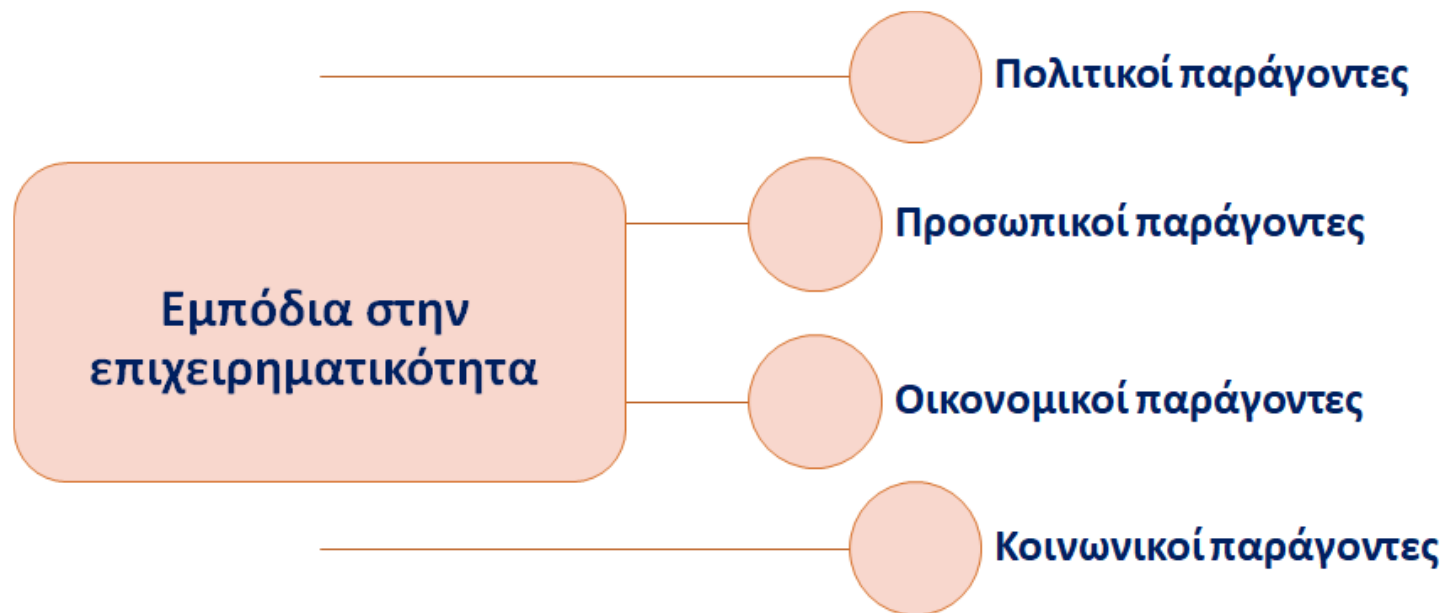
- α) την **απόκτηση επιχειρηματικών δεξιοτήτων και αξιών** που θα βοηθήσουν τους μαθητές και τους φοιτητές όχι μόνο στην επιλογή καριέρας (μισθωτή ή όχι εργασία) αλλά και στη ζωή τους γενικότερα
- β) την **αύξηση της ευαισθητοποίησης** των μαθητών και των φοιτητών έτσι ώστε να καταστεί η επιχειρηματικότητα πιθανή ευκαιρία σταδιοδρομίας
- γ) την ευκαιρία να εκτιμήσουν οι μαθητές και οι φοιτητές **κατά πόσο η επιχειρηματικότητα αποτελεί κατάλληλη και επιθυμητή σταδιοδρομία για το μέλλον.**

3. Εμπόδια στην επιχειρηματικότητα

Σχήμα 1.3: Κατηγορίες εμποδίων για την ανάληψη επιχειρηματικής δραστηριότητας

3. Εμπόδια στην επιχειρηματικότητα

3. Εμπόδια στην επιχειρηματικότητα

Πολιτικοί παράγοντες

- το ασταθές πολιτικό περιβάλλον
- η υπερβολική γραφειοκρατία
- η αβεβαιότητα όσον αφορά στο ασφαλιστικό σύστημα

3. Εμπόδια στην επιχειρηματικότητα

Προσωπικοί παράγοντες

- η έλλειψη των κατάλληλων δεξιοτήτων
- η έλλειψη καινοτόμων επιχειρηματικών ιδεών
- η έλλειψη επιχειρηματικής εμπειρίας
- η έλλειψη των κατάλληλων επιχειρηματικών επαφών
- η έλλειψη διασυνδέσεων με τη βιομηχανία,
- το στρες

3. Εμπόδια στην επιχειρηματικότητα

Κοινωνικοί παράγοντες

- ο κίνδυνος της αποτυχίας
- ο περιορισμένος χρόνος για την οικογένεια
- η αρνητική εικόνα για τους επιχειρηματίες στην κοινωνία

3. Εμπόδια στην επιχειρηματικότητα

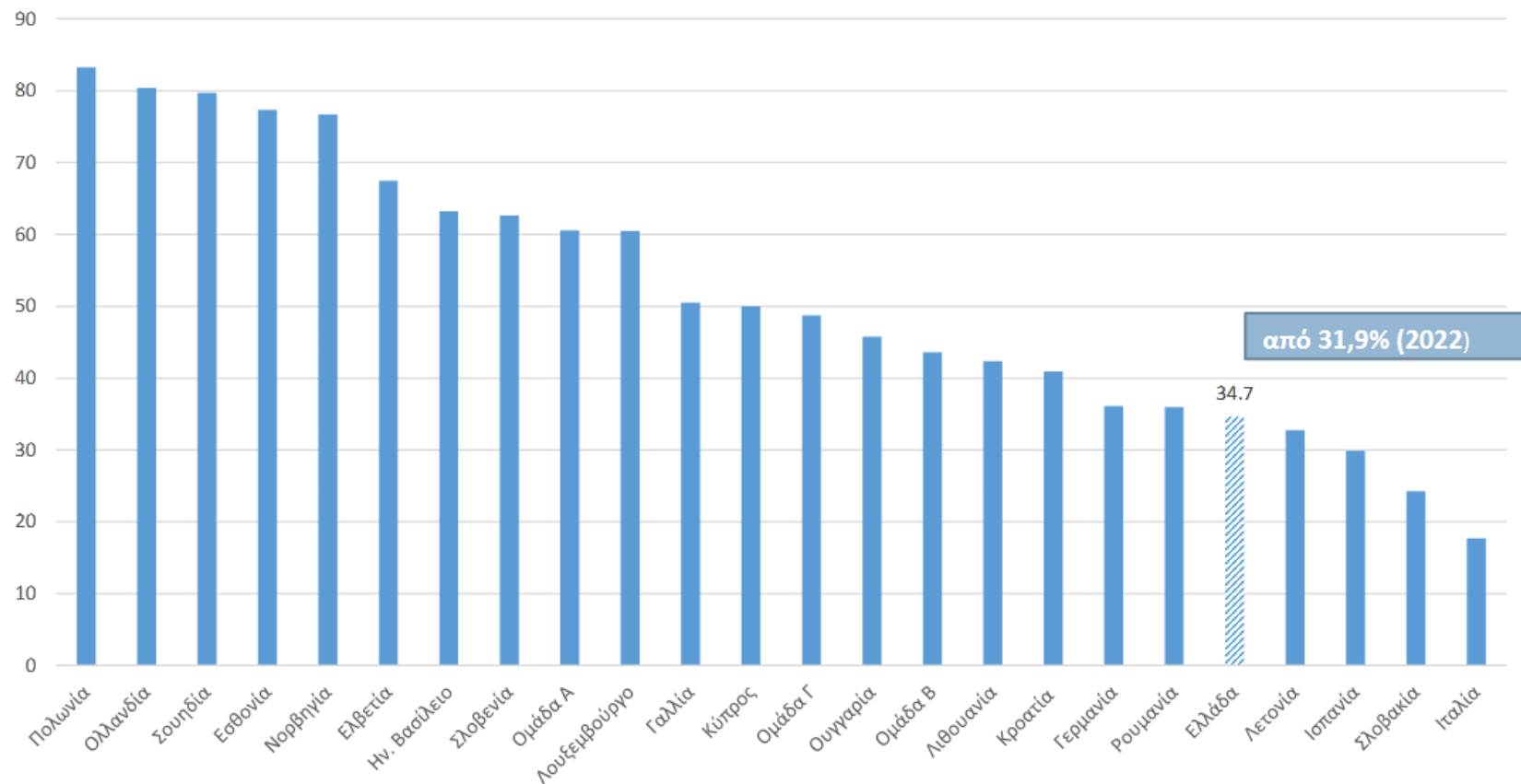
Οικονομικοί παράγοντες

- η έλλειψη κεφαλαίων για την έναρξη της επιχείρησης
- η αβέβαιη οικονομική κατάσταση της χώρας

3. Εμπόδια στην επιχειρηματικότητα

Πολιτικοί Παράγοντες

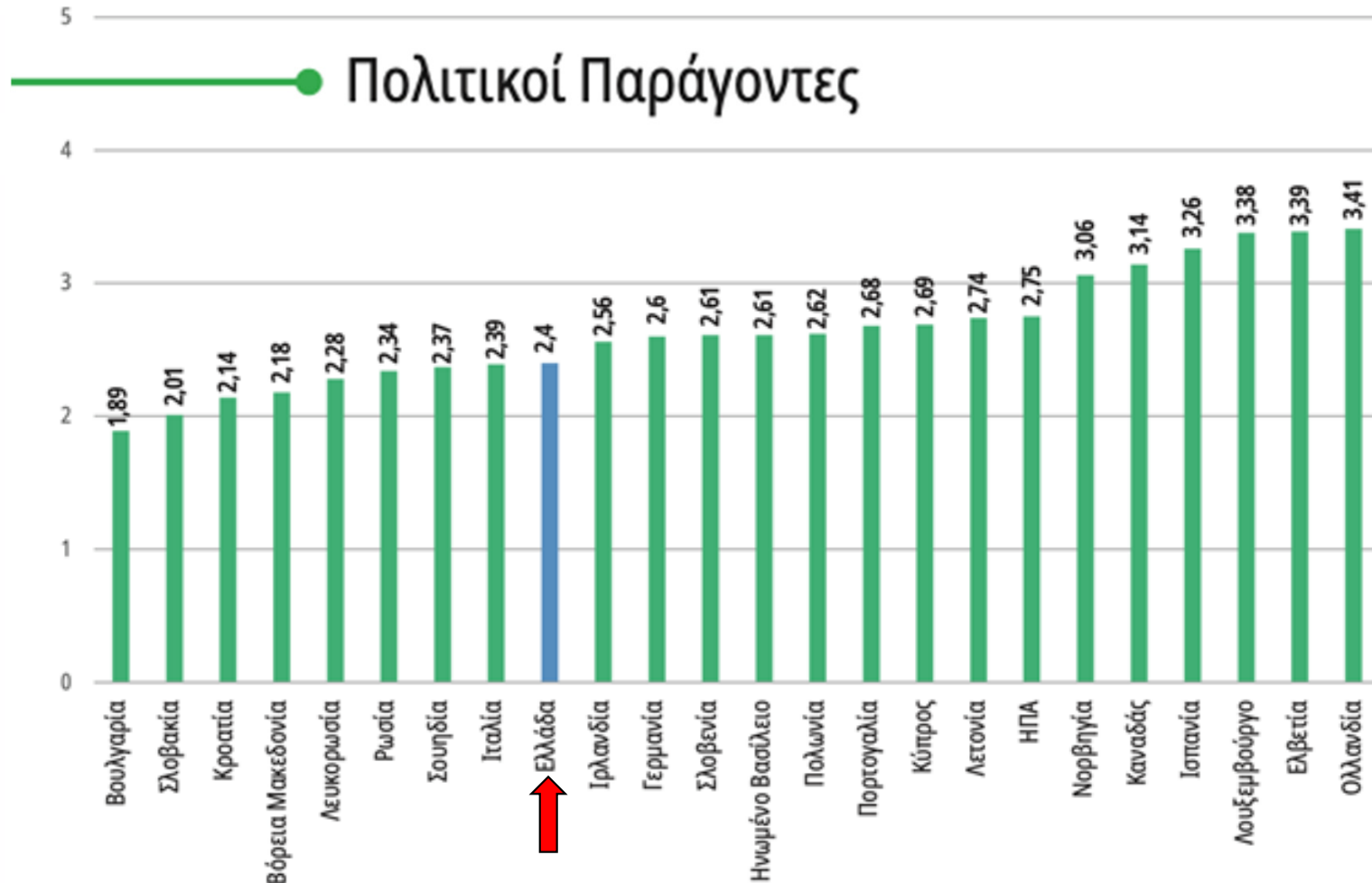
Ευκολία ίδρυσης μιας επιχείρησης (% πληθυσμού ηλικίας 18-64 ετών, 2023)

Πηγή: GEM, Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

Ομάδα Α: Χώρες υψηλού εισοδήματος, Ομάδα Β: Χώρες μεσαίου εισοδήματος, Ομάδα Γ: Χώρες χαμηλού εισοδήματος

3. Εμπόδια στην επιχειρηματικότητα

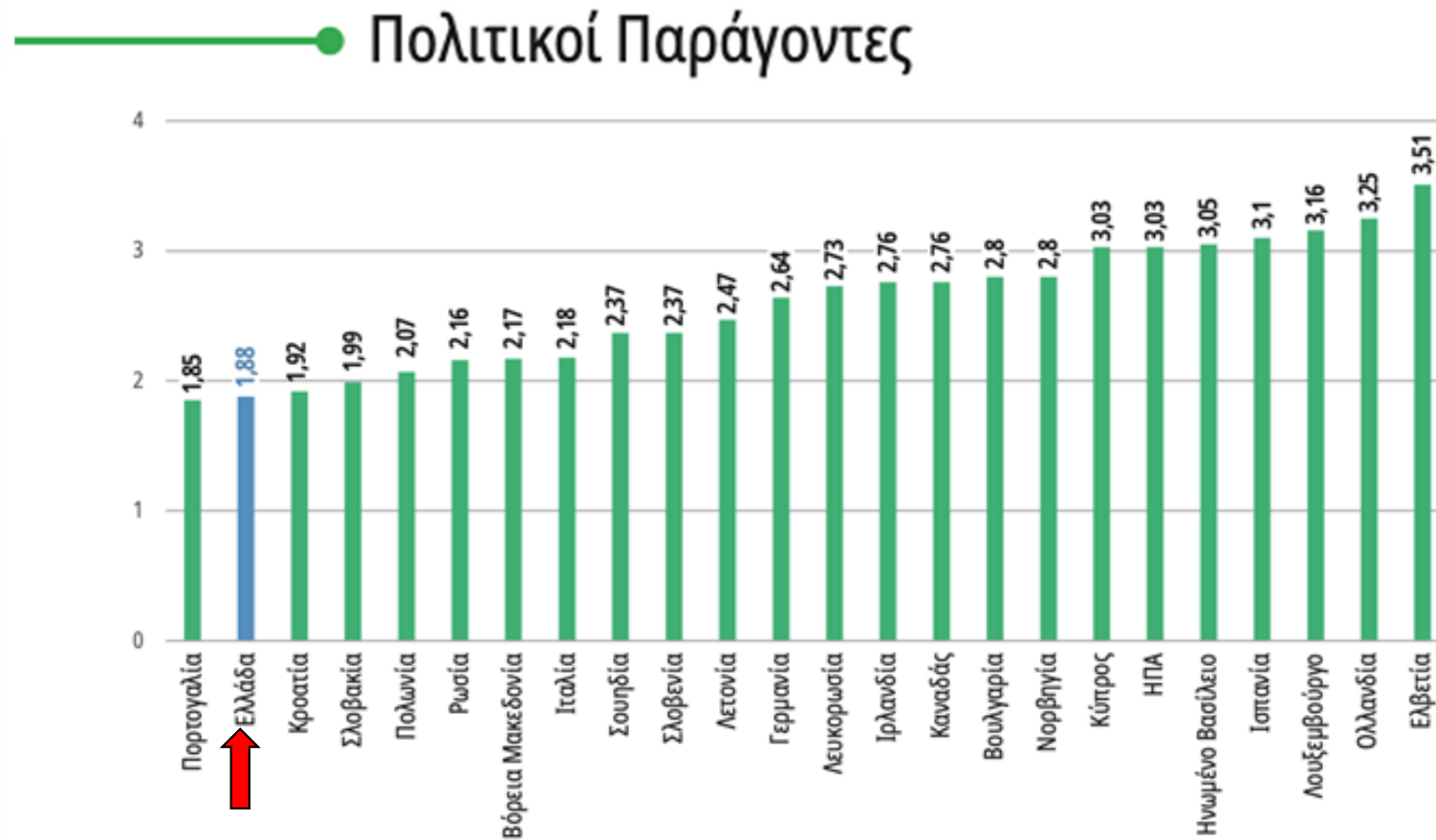

Διάγραμμα 1.2: Κυβερνητική πολιτική: Πολιτικές υποστήριξης και συνάφεια

Θέση της Ελλάδας σε σχέση με άλλες χώρες σχετικά με πολιτικές που προωθούν την επιχειρηματικότητα και υποστηρίζουν εκείνους που ξεκινούν μια νέα επιχείρηση.

(κλίμακα 1 = πολύ ανεπαρκής, 10 = πολύ επαρκής)

3. Εμπόδια στην επιχειρηματικότητα

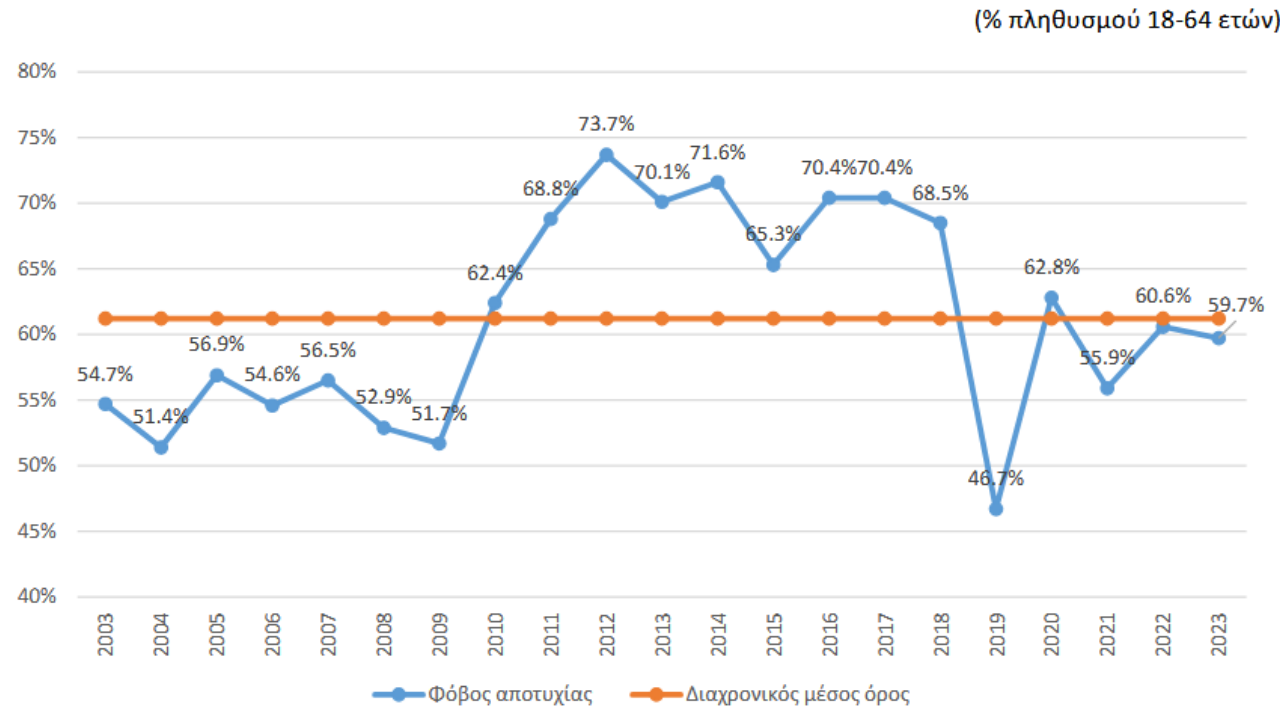
Διάγραμμα 1.1: Κυβερνητική πολιτική: Φόροι και γραφειοκρατία

Πηγή: Επεξεργασία από τα στοιχεία του GEM (2019)

Θέση της Ελλάδας σε σχέση με άλλες χώρες σχετικά α) με τον βαθμό στον οποίο οι φόροι ή οι κανονισμοί ενθαρρύνουν τις νέες και τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

4. Επιχειρηματικότητα και Αποτυχία

Φόβος για την αποτυχία

Το 59,7% (από 60,6%) των επιχειρηματιών αρχικών σταδίων επισημαίνει ως ανασταλτικό παράγοντα το φόβο της αποτυχίας, ενδεικτικό της συνειδητοποίησης των δυσκολιών του εγχειρήματος

Πηγή: GEM, Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

Ο φόβος αποτυχίας σε αυτούς που διαβλέπουν γενικά επιχειρηματικές ευκαιρίες ενισχύεται ήπια στο 53% (από 49% το 2022), δηλαδή ενώ διαβλέπουν ευκαιρίες διστάζουν ή ακόμα και απορρίπτουν την υλοποίηση επιχειρηματικών σχεδίων υπό το φόβο της αποτυχίας.

Η Ελλάδα, σύμφωνα με το Παγκόσμιο Παρατηρητήριο για την Επιχειρηματικότητα, είναι μία χώρα, η οποία, βρίσκεται σταθερά στις πρώτες θέσεις της παγκόσμιας κατάταξης σχετικά με τον φόβο της αποτυχίας (3η σε κατάταξη ανάμεσα σε 49 χώρες το 2018)

4. Επιχειρηματικότητα και Αποτυχία

Φόβος για την αποτυχία

- **Οικονομική ασφάλεια:** απώλεια βιοπορισμού ή πλούτου
- **Προσωπικές δυνατότητες:** περιορισμένη ικανότητα αναζήτησης ευκαιρίας
- **Χρηματοδότηση της επιχείρησης:** περιορισμένη ικανότητα προσέλκυσης επενδυτών
- **Δυνατότητα της ιδέας:** εγκυρότητα της ιδέας και της δυνητικής αγοράς-στόχο
- **Κοινωνική εκτίμηση:** απογοήτευση του κοινωνικού περίγυρου
- **Ικανότητες της επιχείρησης:** περιορισμένες ικανότητες της επιχείρησης για την ανάληψη συγκεκριμένων δραστηριοτήτων
- **Κόστος ευκαιρίας:** απώλεια ισορροπίας επαγγελματικής και προσωπικής ζωής.

4. Επιχειρηματικότητα και Αποτυχία

Έρευνα του CB Insights σε δείγμα 101 αποτυχημένων επιχειρήσεων ανέδειξε τους **20 σημαντικότερους λόγους που οδηγούν στην αποτυχία.**

ΒΑΣΙΣΜΕΝΟ ΣΤΗΝ ΑΝΑΛΥΣΗ 101 ΑΠΟΤΥΧΗΜΕΝΩΝ ΝΕΟΦΥΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
20 βασικοί λόγοι αποτυχίας νεοφυών επιχειρήσεων

5. Η επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα

Εκτιμήσεις, 2024

	ENTERPRISES		PERSONS EMPLOYED		VALUE ADDED	
	NUMBER	SHARE	NUMBER	SHARE	€ BILLION	SHARE
Micro (0-9 persons employed)	774 137	94.5%	1 425 683	46.8%	20.4	24.8%
Small (10-49 persons employed)	40 158	4.9%	731 950	24.0%	15.8	19.2%
Medium (50-249 persons employed)	4 452	0.5%	421 651	13.8%	15.6	18.9%
Total SMEs (0-249 persons employed)	818 747	99.9%	2 579 284	84.7%	51.8	62.8%
Large enterprises (250+ persons employed)	570	0.1%	467 492	15.3%	30.6	37.2%

The data for 2024 are estimates produced by JRC, based on 2008-2023 figures from national and Eurostat databases.

Οι ελληνικές ΜΜΕ διαδραματίζουν καίριο ρόλο στην ελληνική επιχειρηματικότητα καθώς αποτελούν το 99,9% του συνόλου (94,5% οι πολύ μικρές επιχειρήσεις), συνεισφέρουν σημαντικά στην απασχόληση (σχεδόν 84,7%) και στο εισόδημα (σχεδόν 51,8% της κ.κ. προστιθέμενης αξίας).

Ποια είναι όμως η δυναμική τους εξέλιξη; Ποια η πραγματική τους απόδοση στον χρόνο; Ποια η σχέση τους με την καινοτομία;

5. Η επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα

Κατηγοριοποίηση επιχειρήσεων με κριτήριο το μέγεθος (αριθμός απασχολουμένων, κύκλος εργασιών και ισολογισμός)

Κατηγορία επιχείρησης	Αριθμός απασχολου- μένων: ετήσια μονάδα εργασίας (EME)	Ετήσιος κύκλος εργασιών	ή Σύνολο ετήσιου ισολογισμού
Μεσαία	< 250	≤ 50 εκατ. EUR (το 1996 ήταν 40 εκατ. EUR)	≤ 43 εκατ. EUR (το 1996 ήταν 27 εκατ. EUR)
Μικρή	< 50	≤ 10 εκατ. EUR (το 1996 ήταν 7 εκατ. EUR)	≤ 10 εκατ. EUR (το 1996 ήταν 5 εκατ. EUR)
Πολύ μικρή	< 10	≤ 2 εκατ. EUR (δεν καθοριζόταν παλαιότερα)	≤ 2 εκατ. EUR (δεν καθοριζόταν παλαιότερα)

5. Η επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα

Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των μεγάλων και μικρών επιχειρήσεων στην επιχειρηματική και καινοτόμο δραστηριότητα

	Μικρές επιχειρήσεις	Μεγάλες επιχειρήσεις
Μάρκετινγκ	(+) Ικανότητα άμεσης αντίδρασης στην αγορά, (-) το ξεκίνημα σε ξένες αγορές μπορεί να είναι απαγορευτικά ακριβό	(+) ολοκληρωμένες λύσεις διανομής και εξυπηρέτησης, υψηλή δύναμη αγοράς
Διοίκηση	(+) Έλλειψη γραφειοκρατίας, δυναμικά στελέχη αναλαμβάνουν ρίσκο	(+) Επαγγελματίες, ικανά στελέχη διοικούν σύνθετους οργανισμούς και εφαρμόζουν εταιρικές στρατηγικές, (-) προβλήματα λόγω γραφειοκρατίας, συχνά διοικούνται από στελέχη χρηματοοικονομικής κατεύθυνσης που είναι αρνητικά στην ανάληψη ρίσκου.
Εσωτερική Επικοινωνία	(+) Αποτελεσματικά και ανεπίσημα εσωτερικά δίκτυα επικοινωνίας	(-) συχνά δύσκολη η επικοινωνία μεταξύ των τμημάτων με αποτέλεσμα την αρχή αντίδραση σε εξωτερικές ευκαιρίες και απειλές, περιορισμός κινήτρων από ερευνητική δραστηριότητα για το επιστημονικό προσωπικό.
Εξειδικευμένο ανθρώπινο Δυναμικό	(-) Έλλειψη εξειδικευμένου τεχνικού προσωπικού με αποτέλεσμα να μην μπορούν να υποστηρίξουν Ε&Α	(+) Ικανότητα να προσελκύουν εξειδικευμένο τεχνικό προσωπικό με υψηλές ικανότητες, Επενδύσεις σε Ε&Α
Εξωτερική Επικοινωνία	(-) Δεν διαθέτουν χρόνο και πόρους για αναγνώριση και χρήση πηγών γνώσης.	(+) Ικανότητα να ενσωματώνουν και να προσαρμόζουν γνώση από εξωτερικές πηγές. Μπορούν να αναθέτουν σε εξωτερικά εργαστήρια την παραγωγή νέας γνώσης. Έχουν πρόσβαση στην αγορά ιδιαίτερης σημασίας πληροφόρησης και τεχνολογίας.

5. Η επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα

Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των μεγάλων και μικρών επιχειρήσεων στην επιχειρηματική και καινοτόμο δραστηριότητα

	Μικρές επιχειρήσεις	Μεγάλες επιχειρήσεις
Χρηματ/μικοί πόροι	(-) Δυσκολία εξεύρεσης πόρων, ιδιαίτερα επιχειρηματικού κεφαλαίου υψηλού κινδύνου. Η δυσκολία επιτείνεται καθώς δεν μπορεί να επιμερίσει τον κίνδυνο σε χαρτοφυλάκιο έργων.	(+) Ικανότητα να δανείζονται με ευνοϊκούς όρους και να διασπείρουν τον κίνδυνο σε ένα χαρτοφυλάκιο έργων. Μπορούν να χρηματοδοτήσουν με ίδια κεφάλαια την είσοδο σε νέες αγορές μ.α.
Οικονομίες Κλίμακας	(-) Αδυνατούν να προσφέρουν ολοκληρωμένες γραμμές προϊόντων ή συστημάτων με αποτέλεσμα να αδυνατούν να επωφεληθούν από οικονομίες κλίμακας.	(+) Ικανότητα να επιτυγχάνουν οικονομίες κλίμακας καθώς έχουν την δυνατότητα να παράγουν συμπληρωματικά αγαθά και να προσφέρουν ολοκληρωμένα προϊόντα/συστήματα "με το κλειδί στο χέρι".
Ανάπτυξη	(-) Δυσκολίες εύρεσης κεφαλαίων για ανάπτυξη.	(+) Ικανότητα επέκτασης της παραγωγικής τους βάσης και εύρεσης πόρων για νέα αντικείμενα μέσω εξαγορών.
Πατέντες	(-) Προβλήματα στη διαχείριση συστημάτων ευρεσιτεχνίας, έλλειψη χρόνου και πόρων για την παρακολούθηση και διεκδίκηση δικαιωμάτων πνευματικής ή βιομηχανικής ιδιοκτησίας.	(+) Δυνατότητα διάθεσης εξειδικευμένου προσωπικού που να ασχολείται με τα πάσης φύσεως θέματα δικαιωμάτων ιδιοκτησίας καθώς και προστασίας δικαιωμάτων μέσω δικαστικής οδού.
Κανόνες Διακυβέρνησης	(-) δεν προσαρμόζονται σε σύνθετα ρυθμιστικά πλαίσια. Το μοναδιαίο κόστος για την προσαρμογή τους αποδεικνύεται ιδιαίτερα υψηλό.	(+) Διαθέτουν νομικό τμήμα που παρακολουθεί τις απαιτήσεις του ρυθμιστικού πλαισίου.

Ερωτήσεις;